

ONAFHANKELIJK MEXICO



1. voorgevel Lodos
2. Kevin Gallagher, *Stroboscopic Cave Extraction #2* (Samsung Edition), 2013, courtesy Lodos
3. *Because we can*, 2013, groepstentoonstelling in NO Space
4. Bikini Wax, begane grond, foto Isaac Contreras

De kunstscene in Mexico-Stad wordt groter en groter. Voorheen gedomineerd door grote kapitaalcrachtige galeries en enkele particuliere musea, zijn onafhankelijke kunstenaarsinitiatieven in opkomst. Irene de Craen sprak met enkele belangrijke spelers.

Door Irene de Craen

Als het aantal onafhankelijke projectruimten en kleine galeries een maatstaf is voor de staat van de hedendaagse kunst in een stad, dan is er in Mexico-Stad de laatste tijd heel wat vooruitgang geboekt. De metro-pool heeft er in korte tijd veel (kunstenaars)initiatieven bij zien komen. Alleen al in 2013 openden Lulu, No Space, Bikini Wax, Lodos Contemporáneo en Grava er hun deuren. Er is sprake van een aanstekelijke buzz die meer en meer mensen naar de stad lokt. De bedrijvigheid wordt gevoed door de toestroom van buitenlandse kunstenaars, vooral uit de Verenigde Staten en Europa, die naar Mexico trekken om te profiteren van de gunstige financiële leefomstandigheden. Zo is het vrij gemakkelijk een pand te huren of zelfs te kopen, bijvoorbeeld in de opkomende wijk San Rafael waar zich op dit moment de grootste concentratie van nieuwe initiatieven bevindt.

De explosie van activiteit komt na een periode van relatieve stilte die

volgde op een periode van bloei in de jaren negentig, toen er door initiatieven als Temístocles 44 en La Panadería flink is geëxperimenteerd en heel wat in beweging is gezet. In die jaren ontwikkelde de Mexicaanse kunstwereld zich van een geïsoleerde naar een open kunstscene die volop internationale aandacht genoot. De kunstenaars van deze initiatieven, onder wie Miguel Calderón, Daniel Guzmán en Abraham Cruzvillegas, wisten een positie te verwerven bij de grotere commerciële galeries en genieten nu wereldwijde roem.

De huidige bloei is er dankzij een nieuwe generatie van overwegend twintigers die voortbouwt op de successen van hun voorgangers, maar ook andere beweegredenen heeft. Kunstenaarsinitiatieven ontstaan in de regel uit noodzaak, uit onvrede over het aanbod in het 'officiële' circuit. Iedere kunstenaar is op zoek naar een platform voor presentatie, experiment en contact met het publiek en gelijkgezinden. Kunstenaarsinitiatieven vervullen hierin een belangrijke rol omdat ze tegenwicht bieden aan de door de markt gestuurde commerciële kunstwereld. Daarnaast zijn de initiatiefnemers vaak ontvankelijker voor nieuwe ontwikkelingen en kunnen daar sneller op inspelen. Door een kleine organisatiestructuur en het ontbreken van economische motieven kunnen ze tevens meer risico's nemen en zijn ze vaak de eersten met het ontdekken (of creëren) van nieuwe 'trends'.

Haast niemand zal zijn ontgaan dat in Mexico-Stad een nieuw museum geopend is, Museo Jumex, vlak naast het al eerder geopende Museo Soumaya van miljardair Carlos Slim Helú. Het ontwerp van het Jumex

van David Chipperfield mag spectaculair zijn, de openingstentoonstelling *A Place in Two Dimensions: A Selection from Colección Jumex + Fred Sandback* is braaf en wordt gedomineerd door gecanoniseerde Europese en Amerikaanse kunst van onder anderen Damien Hirst, Carl Andre, Mike Kelley en Martin Creed. De ondervertegenwoordiging van hedendaagse Mexicaanse kunstenaars in wat de grootste particuliere hedendaagse kunstverzameling van Latijns-Amerika heet te zijn, wordt pijnlijk zichtbaar. Waarmee het museum vooral de blijvende oriëntatie op het Westen en vastgeroeste ideeën over kunst in beeld brengt.

Kunstenaar Martin Soto Climent, die samen met curator Chris Sharp Lulu oprichtte, vergelijkt de kunstwereld in Mexico met het aloude hacienda-systeem: een geïsoleerd en in zichzelf gekeerd systeem waarin één of enkele mensen de macht hebben en buitenstaanders geen kans krijgen om toe te treden. Het is een van de redenen dat zij in april 2013 Lulu openden, een kleine, strak vormgegeven *white cube* die zich net als andere initiatieven, waaronder Preteen, No Space en Bikini Wax, in hun eigen huis bevindt. De naam Lulu verwijst naar een alleenstaande moeder die verderop in de straat haar eigen sapsjesbar heeft die dezelfde naam draagt. Een ironische verwijzing naar het fruitsappenimperium van Jumex.

Waar een aantal initiatieven, zoals Lulu, ondanks hun bescheiden onderkomen, een zeer professioneel voorkomen en een internationaal programma heeft, hebben andere veel minder de uitstraling van een commerciële galerie. Bikini Wax bijvoorbeeld, dat volgens de website 'zwoel is en geschikt voor kinderen', wordt gerund door de 'jonge en knappe kunstenaar' Daniel Agullar Ruvalcaba en richt zich expliciet op lokale kunstenaars. De wijze waarop hij dit doet is naar eigen zeggen niet professioneel en zonder enig budget. Vrienden van Ruvalcaba worden uitgenodigd en krijgen volledige vrijheid de ruimte zelf in te richten. Volgens het 'one-night-stand-principe' van de kunstenaar volgt een

OPENING ONAFHANKELIJK MEXICO

goed bezochte vernissage/finissage om vervolgens weer gesloten te zijn tot een volgende overname van de ruimte door een kunstenaar.

Weer andere initiatieven richten zich naast de presentatie van kunst ook op bijvoorbeeld productie (Casa Maaud), activisme (Cráter Invertido) of onderwijs en discussie (Soma en Diagrama). Wat de initiatieven ondanks de verschillen gemeen hebben is hun zeer effectieve gebruik van het internet en internationale netwerken. Een aantal doet dit naar voorbeeld van Preteen Gallery, gerund door Gerardo Contreras. Preteen, inmiddels alweer gesloten, heeft door zijn aanwezigheid op het internet de weg vrijgemaakt voor andere kunstenaars om zijn voorbeeld te volgen. Een nieuwe generatie realiseert zich dat je geen grote ruimte of veel geld nodig hebt om toch wereldwijde zichtbaarheid te genereren. Een goede camera en een internetverbinding volstaan. Deze manier van werken onderscheidt zich van de grote galeriën die zich laten leiden door financiële drijfveren en zich richten op de buitenlandse markt.

De grootste uitdaging voor de initiatieven van Mexico-Stad is te volharden zonder budget. Tot nu toe zijn kunstenaarsinitiatieven doorgaans maar een kort leven beschoren. De scene blijft buitengewoon klein en gefragmenteerd voor een metropool van 23 miljoen inwoners. Het is daarom niet eenvoudig onder deze omstandigheden levensvatbaar te blijven. Toch zijn er ook op dit gebied hoopvolle ontwikkelingen. Een daarvan is de nieuwe kunstbeurs Material Art Fair, die op het moment van dit schrijven nog moet plaatsvinden. De beurs, opgezet door Daniela Elbahara en Brett W. Schultz van Yau-tepec Gallery, richt zich op experimentele kunst van projectruimten en kleine galeriën. De organisatoren hebben de kosten voor het meedoen bewust laag gehouden en willen de focus van de beurs richten op uitwisseling, niet de verkoop van kunst.

Material Art Fair vindt gelijktijdig plaats met de grote officiële kunstbeurs Zona Maco Mexico Arte Contemporáneo die sinds vele jaren de monopoliepositie bekleedt. Material volgt daarmee het voorbeeld van andere alternatieve kunstbeurzen, zoals LISTE, NADA en Sunday Art Fair, die elders in de wereld een nieuwe 'off'-standaard hebben gezet als het alternatief voor de grotere beurzen. In Mexico heeft een dergelijke beurs echter allerminst de vanzelfsprekendheid die het in het Westen heeft. Behalve belangrijk voor het versterken van de onderlinge band tussen de deelnemers is de beurs kortom ook een signaal dat de Mexicaanse kunstwereld nu echt aan het veranderen is. Waar het

allemaal precies toe zal leiden weet niemand, maar zoals kunstenaar en oprichter van No Space Andrew Birk zegt: 'dit is een belangrijk moment voor de hedendaagse kunst in Mexico, en het is op een of andere manier voelbaar in de lucht.'

Irene de Craen is freelance schrijver, curator en doet voor Platform Beeldende Kunst onderzoek naar (kunstenaars) initiatieven in Nederland

www.material-fair.com
www.luludf.tumblr.com
www.bikini-wax.weebly.com
www.lodosgallery.info
www.gravaespacio.tumblr.com
www.casamaauad.com



Publiek in Bikini Wax, foto José Rodrigo García



Casa Maaud, installatie Kato Steciv en Rachid de Jorde, 2013